

O. A. BOHDM

ARVRETTEN

Lovkonflikter 1931, 3. udg. 1948
Familieretten I 1936, 2. udg. 1945
Familieretten II 1941, optryk 1946
Personretten 1942, optryk 1946
med tillæg om lov om bortblevne
Arvefaldet 1949
Arveretten 1950

NIELSEN & LYDICHE (M. SIMMELIKER)
KØBENHAVN

FORORD

Da jeg i 1949 udgav Arvefaldet var det nærmest min tanke at lade fremstillingen af den resterende del af arveretten vente, indtil arveforordningen af 1845 var afløst af en ny arvelov. Det viste sig imidlertid hurtigt at bogen ikke godt lod sig læse sammen med Bentzons Arveret. Jeg besluttede derfor sidst i februar at skrive en ny fremstilling af læren om arveadkomsten. Det er denne der her fremlægges under titlen: Arveretten, der traditionelt også omfatter læren om arvefaldet.

Det er en fremstilling af gældende ret der tilsigtes. Arvelovskommissionens udkast og regeringsforslaget er kun inddraget i det omfang dets regler efter min opfattelse er udtryk for den ret der gælder efter arvefr. 1845 og lov 20. april 1926. At lade det ældre og det antagelig kommende sæt af regler optræde side om side har jeg givet afkald på. Jeg husker fra min egen studietid hvor vanskeligt for ikke at sige umuligt det er at holde to systemer side for hinanden. Resultatet bliver let at man hverken tilpner sig det gamle eller det nye. Det turde imidlertid være klart at min fremstilling ligger nærmere ved den påregnede reform end Bentzons. Det er mit håb at den uden altfor mange tilføjelser vil kunne læses af studenterne, hvis en ny arvelov gennemføres. For at lette sammenligningen er forslaget 1946 trykt op bag i bogen.

Ved kritisk gennemgang af manuskriptet og korrektoren har stud. juris *Mogens Munch* ydet mig fortrinlig bistand, for hvil-

ken jeg beder ham modtage min bedste tak. Han har selvstændigt udarbejdet registrene og på grundlag af en seminarøvelse skrevet første udkast til bogens § 23 og § 25, der har videreført og på enkelte punkter modificeret de af mig forfægtede synspunkter for behandlingen af livsgave – døds gaveproblemet.

København, august 1950.

O. A. Borum.

INDHOLD

1. 1. <i>Indledning</i>	1-4
Arverettens stilling. Fremstillingens karakter. Forholdet til Benzons Arveret. Case-book metoden (4). Systematiken.	
1. 2. <i>De almindelige betingelser for arveret</i>	5-7
Fosterets arveret (6). Ufødte arvinger. Udlændinges arveret (7).	

FØRSTE AFSNIT

Arv efter loven.

1. 1. <i>Arvelovgivningen</i>	7-11
Arveløgen. Arvedelingen (8). Parentel systemet. Arveforordningen 1845 (9). Senere ændringer. Kort oversigt over modern arvelovgivning (10-11).	
1. 2. <i>Arveansværelsen</i>	11-15
Den gamle arvelov (11-13). Slægtskabets kvalifikation (14). Den moderne ekstraordinære slægtskabsarv (15).	
1. 3. <i>Adoption og dets virkninger</i>	16-20
1. 4. <i>Ufødte Arvinges arv</i>	20-22
1. 5. <i>Ægtefælles arvet og uskiftet bo</i>	23-60
I. Ægtefælles arvet (23-25). II. Hensiddet i uskiftet bo. A. Med livsarvinger. 1. Institutets historie og fordele sammenlignet med uflyt skifteestragt (26-27). 2. Betingelserne (27-33). Den ene ægtefælle kan ikke ensidigt udelukke den anden. Om afkald på retten (29-30). Enkema-	

den og enken principielt ligestillet, dog kan manden anordne tilsynsværgemål for hustruen (30). Ægtefællen under konkurs eller insolvent (32). 3. Virkningen for ægtefællen (33-47). Det uskiftede bos genstand. Fortolkningen af § 5 når der kommer en arv til udbetaling fra et andet uskiftet bo (34-35). Ægtefælens beføjelser og ansvar (36 ff.). Rådigheden er ikke fri (38). Om sammenspillet mellem vederlagsreglen i § 6 og skiftereglen i § 11. Om adgangen til at omstøde gaver (40). Gennemgang af praksis (41 ff.). Særlig om begunstiggelse af enkelte af arvingerne (43). 4. Virkningen for arvingerne (47-50). Mellemdøde børn (48). Nærmere præcisering af betydningen af at arven anses for falden, når den førstafdøde af forældrene dør (49-50). 5. Uskiftet bos varighed og ophør (50-54). 6. Skiftet efter hensiddet i uskiftet bo (54-55).

B. Uskiftet bo med udarvinger (55-60). Betingelserne og rådigheden. Den førstafdøde ægtefælles arvingers ret (59). Ved skifte i den længstlevendes levende live og efter dens død (59-60).

- § 8. *Aftaler om arv* 60-71
Dispositioner over ventende arv er forbudt, men afkald kan ske overfor arveladeren (63). Betingelserne (65). Særlig om fallentens afkald. Virkningen (66). Betinget arveafkald. Afkald med forbehold af rentenydelsesret (67). Arveforskukskontrakter (68). Afslag af falden arv (69-70). Salg af falden, uudsiftet arv (70).
- § 9. *Afkortning af forstrækninger ydet af forældre* 71-76
Kort oversigt over reglerne i arvefr. §§ 10-13. Jævnedsreglen (74). Arvings-gæld (74-75).
- § 10. *Forbrydelse af arveret* 76-80
Ikrafttrædelseslovens § 14. Arveretsforbrydelsen er ikke straf (79). Lov nr. 134 af 7. maj 1937.

ANDET AFSNIT

Testamentsarv.

- § 11. *Om testamenter og andre arveretlige erklæringer* 81-86

- § 11. *Testamentshabiliteten* 87-99
Testamentsalderen 18 år. Konfirmation på unges og unyndigeklæredes testamenter. Fornuftens fulde brug (89). Kravet til testators dømmekraft. Testamenter oprettet af sindslidende (91). Om grænsetilfældene (92). Om lægeerklæringerens betydning. Ældre teoris kritik af praksis (94) og tilbøjelighed til at bortse fra testationens indhold ved bedømmelsen af habiliteten (95). Den seneste praksis (95-97). Habiliteten skal være i orden ved testamentets oprettelse og bedømmes efter den da gældende lov (98-99).
- § 11. *Mangler ved viljeserklæringen* 99-112
Tvang, svig, utilbørlig påvirkning (101). Uægte vildfarelse (103). Ægte vildfarelse - urigtige forudsætninger (105). Bristende forudsætninger (106). Kasuistik (107-12). Permutation retten (112).
- § 11. *Testamentsformen* 112-142
Notar testamentet (115-19). Dets beviskraft. Vidnetestamentet (119-34). Den nødvendige form (126-27). Det mundtlige notestamente (128-30). Formreglernes karakter (131). Arvingernes anerkendelse (132). Bevisbyrdens fordeling (133). Ingen formkrav når testamentet anerkendes (136). Formkravets udstrækning (138). Kan testator henvise til andre formløse optegnelser eller til tredjemands viljesbeholdninger (138-42). Formkravet og ordgrænsen (142, jfr. § 14). Den 14. lov gør ikke tidligere, i overensstemmelse med § 14, et formkrav oprettede testamenter ugyldige, men den tillægger et ældre testamente gyldighed når det blot ligger uden for den nye lovs formkrav (142).
- § 11. *Genkaldelse af testamente* 142-153
Testamenter normalt frit genkaldelige (142). Fordringerne til en bindende ugenkaldelighedserklæring (144). Genkaldelige kræver ikke testamentsform (145). Bevisspørgsmål når testamentet er oprettet for notar (147) og for vidner (148). Om grænsen mellem delvis genkaldelse og forandring (150-51). En tilbagekaldelse kan være betinget (152). Tilbagekaldelse af en genkaldelse kan ske formløst (153).

- § 16. *Testationskompetencen* 153-161
 Begrebet kompetence (153-54). Rådigheden i levende live ikke afgørende. Trediemands ret (154). Tvangsarveretten (155-61). Grænsen for testators rådighed kvantitativt og kvalitativt (157). Hvilke bestemmelser der kan træffes vedrørende tvangsarven (158). Tvangsarvingerne har en andelsret i boet, ikke pligtdelelse (159). Forholdene ved testators død er afgørende for hvorvidt kompetencen er overskredet og må afgøres efter den ved dødsfaldet gældende lov (160-61).
- § 17. *Den udvidede testationsret efter § 27* 161-164
 Testators kvalitative rådighed kan i visse tilfælde udvides ved kgl. konfirmation (162). Sædegårdsejeres testationsret (163).
- § 18. *Båndlæggelse, særlig efter § 28* 164-181
 Båndlæggelsens formål (165). Konfirmationen. B. af fast ejendom (167). B.s retsvirkning (169). Ingen rådighed i levende live. Ekskutionsfritagelsen (170-71). Rådigheden mortis causa (172). Afkald med forbehold af rentenydelsesret. Særlig om dommen 1874 (173). Stemmeretten på båndlagte aktier (174). Urådighedens karakter (175). En begrænset inhabilitet (177). B. for enker (179). B. af fri arv (180).
- § 19. *Den udvidede testationsret m. h. t. landbrugsejendomme* 181-185
 Lov om landbrugsejendomme af 31. marts 1949. Forbudet mod erhvervelse af mere end to landbrugsejendomme. Tre undtagelser ved erhvervelse ved arv (182). Testationsretten m. h. t. landbrugsejendomme (183-84).
- § 20. *Testamentets typiske indhold* 185-202
 1. Arveindsættelsen. Andre bestemmelser som kan eller skal ske ved testamente (186-87).
 2. Om testamente til fordel for »juridiske« og ufødte personer (187-89).
 3. Om oprettelse af stiftelser og legater. Adgangen til at ophæve eller forandre en stiftelse (191-92).
 4. Testamente med ulovligt eller usædeligt formål (193). Om tilintetgørelse af efterladenskaberne (194).
 5. Betingede og tidsbegrænsede arveindsættelser (194-97).

6. Fideikommissarisk eller sekundo-substitution (198-202). Sædvanen mellem egentlig og uegentlig fideikommissarisk substitution opgives. Flere personer kan have successive men ikke samme rettigheder over en fast ejendom (199). Rentenydelsesret (201).
- § 21. *Testamentsfortolkning* 202-224
 Filologisk og juridisk fortolkning. Fortolkningsteoriene (203). Lovens ånd og mening. Betydningen af lovens formål (204-05). Testamenter underkastes en subjectiv fortolkning. Dens genstand (206) og opgave (207). Ordgrænsen. Formkravet sætter en grænse for fortolkningsfrihed (208). Favor testamenti (209). Testators subsidiære og hypotetiske vilje (210). Retspraksis stilling (211-13). Kan der iøvrigt opstilles almindelige principer for testamentsfortolkningen? (213). »Typeafgørelser«. Tendensen til at fortolke i analogi med de legale arveregler (214). Det klassiske eksempel. Dommen 1919 (215). For få midler i boet (216). Livsarvinger, der er nævnte i testamentet, melder sig (217). Testationens genstand findes ikke i boet (218). Hvem skal fyldestgøres for? (219, jfr. 216 om forholdsmæssig reduktion). Hvem tilfalder ledigblevne lodder eller genstande? (219). Repræsentationær anerkendes i almindelighed ikke ved testamentarisk arv (220-21). Tilvækstret (221-24).
- § 22. *Gensidige testamenter mellem ægtefæller* 224-240
 De to ægtefælles »samtukke« til den andens testamentariske deltestament (225). Det gensidige testamente mellem barnløse ægtefæller og loven 1926 kap. II (227). Hvorvidt vil det være muligt at løse i analogi med lovens regler? (228). De to dødsfald. Løst ved nyt ægteskab (229). Formuen delt ligeligt mellem de to hold arvinger (230). Forholdene ved den ene dødsfald løses til grund (231). Spørgsmålet om endelig tillæg af deltestament. Så længe den anden ægtefælle lever (232-33). Om den længstlevende ægtefælle ændre testamentet (234-35). Bentzen. Lere og kritikken heraf (237-38). Dommen 1916 (238-39). Arvelovsforslagets § 76 (239-40).
- § 23. *Livsgave eller dødsdøds* 240-262
 1. Betydningen af arve § 76. Motiverne til at gaveformen benyttes (241-42). Retshandlingens juridiske natur, hvilken ret

gavemodtageren får overfor giveren, må være afgørende for sondringen livsgave-døds gave (243). 2. Gaveløfter der var bestemt til at opfyldes i giverens levende live (244-45). Faktisk eller retlig opfyldelse (246). Torps lære. 3. Af hvilken nærmere beskaffenhed løftemodtagerens ret må være for at livsgave kan anerkendes (247-48). Giverens forbehold om gavens tilbagegang (249). 4. a. Overdragelse af fast ejendom. Tinglyst skøde må være tilstrækkelig (250-52). Dømmenes forståelse og betydningen i almindelighed af at giveren berøves legitimationen til at disponere over gavens genstand (252-54). b. En fordring bortskænkes (254). Ihænderhaverpapirer og andre negotiable dokumenter (255). c. Sparekassebøger (256-57). d. Løsoegenstande (258-59). c. Giveren udsteder gælds brev eller pantebrev til den han ønsker at begunstige (260). 5. Dødslejgaver (261-62).

§ 24. *Arvepagter og døds gaver* 263-273

Arvefr. § 30 omfatter også vederlagsfri arvepagter (263). Den begrebsmæssige sondring mellem livs- og dødsdispositioner (264-65). Testamentsreglerne viger for livsgaver og i almindelighed for arveladerens gensidig bebyrdende kontrakter (265-66). Interessentskabskontrakter (266). Negotium mixtum cum donatione (267). Fornyelse af Torps lære om at en gensidig bebyrdende kontrakt, der udelukkende har betydning for arvingerne, må bedømmes som en dispositio mortis causa (268-69). Donatio remuneratoria (270-71). Kombinationen af testaments- og kontraktsreglerne ved døds gaver og andre arvepagter (271-73).

§ 25. *Ensidige dispositioner og trediemandsretshandler* 273-286

En »ensom« disposition kan som aldeles overvejende hovedregel ikke komme i betragtning som dispositio inter vivos (273). Undtagelse antages når giveren er gavemodtagerens værge og bundet ved dispositionen i levende live (274-75). Trediemandsretshandler (275 ff.). Betydningen af meddelelser til trediemand om en gave fra A til B (276). Særlig om de tilfælde hvor trediemand må opfattes som »interessebærer« for B (277-78). Indsættelse på sparekassebog på anden mands navn skaber ikke nogen ret for den indsatte i indsatserens levende live (278-80). Betydningen af bogens overgivelse (280). Indsættelse i en sparekasses forvaltnings-

afdeling der modtager kapitalen på den begunstigedes vegne (281). Indsættelse i Overformynderiet. Livsforsikringsaftalen (282-86). Genkaldelig og uigenkaldelig begunstigelse. Formkravet efter F. A. L. § 103 (282). Kreditorudelukkelsen. Tvangsarvingernes og ægtefællens beskyttelse ved § 104 (283-84). Er dødsboet insolvent kan ægtefællen og de andre tvangsarvinger næppe kræve andel i forsikringssummen (284).

Arvelovsforslaget 1946 287-310

Arvefonden 311-312

Sag-, lov- og domsregister 313-331